

2040

NEDERLAND

Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

Aanbevelingen voor het regeerprogramma 2024-2028



Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

Aanbevelingen voor het regeerprogramma 2024-2028

Colofon

Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

Aanbevelingen voor het
regeerprogramma 2024-2028

Auteur

Denktank Nederland 2040
www.toekomstnederland2040.nl

Ontwerp

Monique Willemse
Leonie Lous

Creative Commons

De Argumentenfabriek

 2023

www.argumentenfabriek.nl



De Denktank Nederland 2040 is een initiatief van de Vereniging
van Nederlandse Gemeenten en De Argumentenfabriek.
Meer weten? Ga naar www.toekomstnederland2040.nl

December 2023

Inhoud

Inleiding	6
Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven	9
1.1 Integraal gezondheidsbeleid	11
1.2 Zorgzamere samenleving	14
1.3 Gezonde generatie	16
Tot besluit	20
Eindnoten	20
Literatuurlijst	22
Over de denktank	23
Wie dachten mee?	24

Inleiding

Of het nu gaat om woningbouw, arbeidsmarkt, migratie, klimaat, stikstof, of sociale zekerheid: vele grote vragen hebben nu de aandacht nodig van het nieuwe kabinet. Nederland snakt naar een nieuw verhaal waarin we deze grote vragen in samenhang beantwoorden. Het gebrek aan een gezamenlijk toekomstbeeld is één van de redenen waarom noodzakelijk en daadkrachtig beleid nu wordt vooruitgeschoven.

Tegen deze achtergrond hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en De Argumentenfabriek samen het initiatief genomen om 27 deskundigen bij elkaar te brengen in de Denktank Nederland 2040. De leden van deze denktank nemen deel op persoonlijke titel en zijn onafhankelijk van de organisaties waaraan ze zijn gelieerd. Ze willen samen Nederland voorzien van een inspirerend toekomstbeeld: een nieuw verhaal voor Nederland in 2040.

Dit nieuwe verhaal voor Nederland is sinds juni 2023 in concept klaar. Klaar om te gebruiken door het nieuwe kabinet. Als extra handreiking heeft de Denktank Nederland 2040 eind 2023 drie grote thema's uit het toekomstbeeld nader uitgewerkt:

thema 1: De grote vereenvoudiging:

Minder regels, minder beleid, minder verantwoording, meer ruimte voor uitvoerders en een betrouwbare en begrijpelijke overheid voor burgers.

thema 2: Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven:

Een omslag van geld uitgeven aan gezondheidszorg naar investeren in de kwaliteit van leven van mensen met meer ruimte voor burgers om voor elkaar te zorgen en voor kinderen om gezond op te groeien en te floreren.

thema 3: Een schoner land door normeren en beprijzen:

Vervuilers die betalen (met oog voor draagkracht van burgers) en meer focus op normeren en beprijzen boven subsidiëren.

Voor deze drie thema's heeft de denktank in totaal 37 concrete aanbevelingen voor het nieuwe kabinet geformuleerd. In dit document leest u aanbevelingen bij thema 2: Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven.

Het nieuwe kabinet heeft de kans én de opdracht om Nederland te voorzien van een samenhangend, realistisch én hoopgevend verhaal. De Denktank Nederland 2040 draagt hieraan graag bij met haar [Verhaal voor Nederland in 2040](#) en met dit document.

Ons werk is hiermee niet klaar. Niet voor het kabinet en ook niet voor de denktank. De Denktank Nederland 2040 gaat in 2024 door met het uitwerken van het toekomstbeeld in concrete aanbevelingen voor de rijksoverheid en andere sleutelspelers die bij kunnen dragen aan een krachtiger, groener en menselijker Nederland.



Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

De Denktank Nederland 2040 pleit voor een fundamenteel andere manier van omgaan met gezondheid: van geld uitgeven aan zorgconsumptie naar investeren in kwaliteit van leven. De overheid moet ernaar streven gezondheidsproblemen te voorkomen in plaats van deze achteraf te repareren. Dit betekent dat overheidsbeleid zich richt op de determinanten die bepalend zijn voor de kwaliteit van leven van mensen. Mensen zijn in 2040 gezonder en mentaal krachtiger: ze kunnen beter omgaan met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen. Mensen zorgen niet alleen goed voor zichzelf, maar kijken – nog meer dan nu – naar elkaar om en nemen hiervoor de tijd. We durven als samenleving te investeren in wat mensen doet floreren. Voor 2024-2028 ziet de denktank drie prioriteiten:

Integraal gezondheidsbeleid

We bepleiten collectieve maatregelen die de kwaliteit van leven van mensen ondersteunen en bevorderen. We doen voorstellen voor de aanleg van een landelijke infrastructuur van basisvoorzieningen (zoals inloophuizen, gezondheidscentra en integrale scholen), voor het vereenvoudigen van de bekostiging van de zorg en het terugdringen van de groei van de zorgconsumptie.

Zorgzamere samenleving

We pleiten voor een nog zorgzamere samenleving dan nu. We doen voorstellen waardoor mensen (professioneel en niet professioneel) meer willen bijdragen aan de kwaliteit van leven van anderen. We stellen voor arbeidsvoorwaarden, onderwijs, woonvormen, respijtmogelijkheden, pensioenopbouw en andere regelingen aan te passen om mantelzorg en informele zorg te ondersteunen en waarderen.

Gezonde generatie

We pleiten ervoor in te zetten op de kwaliteit van leven van toekomstige generaties. We doen voorstellen voor een integrale jeugdstrategie gericht op de langetermijnontwikkeling van de jeugd. We bepleiten gezonde scholen, een rookvrije generatie en de bouw van drie nieuwe groene steden.

Integraal gezondheidsbeleid	9
Zorgzamere samenleving	12
Gezonde generatie	14

Voor welke fundamentele keuzes staat de politiek bij dit thema?

Het thema ‘Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven’ vraagt om een hoofdkeuze voor investeringen in de kwaliteit van leven van mensen ten koste van de groei van de zorgconsumptie.

Keuzes die uit deze hoofdkeuze voortvloeien zijn:

- Keuze voor investeringen in de aanleg van een landelijke infrastructuur van basisvoorzieningen (zoals inloophuizen, gezondheidscentra en integrale scholen)
- Keuze voor het maximaleren van de groei van de zorgconsumptie
- Keuze voor het aantrekkelijk maken van mensen om voor elkaar te zorgen en samen te wonen

Onder deze keuzes liggen waardenconflicten. Hieronder staan de waarden die volgens de denktank meer of juist minder gewicht moeten krijgen bij dit thema.

Leidende waarden	Ondergeschikte waarden
<ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteit van leven • Betalen voor beschikbaarheid • Centralisme • Verbondenheid • Toekomstgerichtheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgconsumptie • Betalen voor productie • Regionale beleidsvrijheid

Hierna werken we deze keuzes verder uit voor onze drie prioriteiten.

1.1 Integraal gezondheidsbeleid

1.2 Zorgzamere samenleving

1.3 Gezonde generatie

Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

1.1 Integraal gezondheidsbeleid

We bepleiten collectieve maatregelen om te komen tot een goede kwaliteit van (samen)leven en een gezonde leefstijl. Daarbij hoort de aanleg van een landelijke infrastructuur van basisvoorzieningen (zoals inloophuizen, gezondheidscentra en integrale scholen), het vereenvoudigen van de bekostiging van de zorg en het terugdringen van de zorgconsumptie.

Wat streven we na voor 2040?

Hoofddoelen	Doelen
<ul style="list-style-type: none"> • Een krachtiger Nederland • Een groener Nederland • Een menselijker Nederland 	<ul style="list-style-type: none"> • In 2040 heeft Nederland een goed functionerende landelijke infrastructuur van basisvoorzieningen. • In 2040 zijn de gezondheidsverschillen tussen arm en rijk kleiner. • In 2040 is de ziektelast veroorzaakt door een ongezonde leefstijl sterk afgenomen. • In 2040 zijn de determinanten die bepalend zijn voor de kwaliteit van leven van mensen structureel op orde. • In 2040 is de bekostiging van de zorg eenvoudiger dan nu.

Wat bevelen we het nieuwe kabinet aan voor de periode 2024-2028?

1

Investeer in de basisinfrastructuur voor de bevordering van de kwaliteit van leven.

Concreet:

- Maak voor de komende zestien jaar een interdepartementaal 'Deltaplan Basisinfrastructuur Bevordering Kwaliteit van Leven' en benoem voor het aanjagen, faciliteren en monitoren van de uitvoering hiervan een deltacommissaris met doorzettingsmacht.
- Realiseer een landelijke infrastructuur van basisvoorzieningen voor mensen, zoals inlooppunten, buurthuizen, gezondheidscentra, en integrale scholen.¹
- Stel gezondheidsdoelen wettelijk vast, bijvoorbeeld voor het stapsgewijs terugdringen van de gezondheidsverschillen.
- Verschuif zorgbudgetten van zorgconsumptie (zoals artsenbezoek en medicijngebruik) naar welzijns- en gezondheidsbevordering (zoals preventie en het versterken van de fysieke en mentale gezondheid).
- Verbeter de luchtkwaliteit en vergroen de omgeving waar mensen wonen, werken en recreëren.
- Realiseer nieuwe collectieve woonvormen voor ouderen, tussen het eigen huis en het verpleeghuis in.
- Stimuleer de zelfredzaamheid van ouderen via re-ablementprogramma's.
- Leer mensen zich tijdig voor te bereiden op hun laatste levensfase.

2

Vereenvoudig de bekostiging van de zorg.

Concreet:

- Maximeer de groei van de curatieve zorg (met name de medisch specialistische zorg) op maximaal de groei van de economie.²
- Verminder in de gezondheidszorg de prikkel tot overmatig behandelen door de prestatiebekostiging grotendeels te schrappen en te gaan betalen voor beschikbaarheid van voorzieningen.

- Haal de ouderenzorg uit de Wet langdurige zorg en bekostig de ziektekosten van ouderen uit de Zorgverzekeringswet.³
- Verminder het gebruik van persoonsgebonden budgetten door het te beperken tot thuiswonende patiënten en te werken met vouchers.⁴
- Geef mensen vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning vouchers voor huishoudelijke hulp.
- Beperk de inkoop van wijkverpleging tot een klein aantal aanbieders.
- Maak met zorgverzekeraars, zorgaanbieders, zorgkantoren, gemeenten en toezichthouders afspraken over het maximaal toelaatbare administratieve lastendruk, als percentage van de werktijd van zorgverleners, en toets de daling jaarlijks bij zorgverleners.
- Werk in de zorg aan arbeidsproductiviteitsverbetering door de inzet van digitale technologie.

!

Welke waarschuwingen geven we het nieuwe kabinet mee?

- Bezuinig niet op preventie.⁵
- Maak een einde aan de verstrooiing van publiek geld over tijdelijke initiatieven en pilots in het sociaal domein.
- Stel geen doelen aan 'regio's' zonder de desbetreffende regio's eenduidig te definiëren, verantwoordelijkheden helder te benoemen en de bijbehorende geldstromen te garanderen.

Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

1.2 Zorgzamere samenleving

We pleiten voor een nog zorgzamere samenleving dan nu. Hierbij hoort dat mensen (professioneel en niet professioneel) meer willen bijdragen aan de kwaliteit van leven van anderen. Mantelzorg, informele zorg en het delen van een woning moet makkelijker worden en meer waardering krijgen.

Wat streven we na voor 2040?

Hoofddoelen

- Een krachtiger Nederland
- Een menselijker Nederland

Doelen

- In 2040 zijn mensen veerkrachtiger: ze kunnen (binnen hun eigen mogelijkheden) beter omgaan met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen.
- In 2040 willen mensen (professioneel en niet professioneel) bijdragen aan zorg en de kwaliteit van leven van anderen.
- In 2040 hebben alle mensen die dit nodig hebben eenvoudig toegang tot zinnige en betaalbare hulp en zorg voor het verbeteren van hun kwaliteit van leven.

Wat bevelen we het nieuwe kabinet aan voor de periode 2024-2028?

3

Snoei de wetten en regels die nu mantelzorg, vrijwilligerswerk of het delen van een woning belemmeren.

4

Start een nieuwe levensloopregeling voor alle werkenden, die mensen kunnen gebruiken voor (zorg)verlof of bijleren.

5

Pas arbeidsvoorwaarden, onderwijs, woonvormen, respijtmogelijkheden, pensioenopbouw en andere regelingen aan om mantelzorg en informele zorg te ondersteunen en waarderen.

6

Realiseer woningen waarin mensen uit verschillende groepen en generaties bij elkaar kunnen wonen, en geef huurkortingen aan mensen die ouderen helpen met lichte zorgtaken.

!

Welke waarschuwingen geven we het nieuwe kabinet mee?

- Stop met de framing van mantelzorg als een vrouwelijke aangelegenheid; richt je communicatie ook op mannen.

Van gezondheidszorg naar kwaliteit van leven

1.3 Gezonde generatie

We zetten in op de gezondheid van toekomstige generaties. We doen voorstellen voor een integrale jeugdstrategie gericht op de langetermijnontwikkeling van de jeugd. We bepleiten gezonde scholen, een rookvrije generatie en de bouw van drie nieuwe groene steden.

Wat streven we na voor 2040?

Hoofddoelen	Doelen
<ul style="list-style-type: none">• Een krachtiger Nederland• Een groener Nederland• Een menselijker Nederland	<ul style="list-style-type: none">• In 2040 bewegen mensen voldoende, eten ze gezond en roken ze niet.• In 2040 hebben mensen betaalbare en gezonde woonruimte in groene steden.• In 2040 kunnen kinderen en jongeren zich optimaal ontwikkelen.

Wat bevelen we het nieuwe kabinet aan voor de periode 2024-2028?

- 7 Maak elke tien jaar met de jeugd een integrale jeugdstrategie gericht op de langetermijnontwikkeling van de jeugd (naar voorbeeld van onder andere Duitsland, Noorwegen⁶ en de Europese Jeugdstrategie). Doe dit zowel landelijk als regionaal.
- 8 Begin met de bouw van drie nieuwe groene steden, waar mensen betaalbare en gezonde woonruimte kunnen betrekken.
- 9 Stel bij gebiedsontwikkeling eisen aan de sociale kwaliteit; verplicht het creëren van fysieke ontmoetingsplekken.
- 10 Bied alle kinderen in het primair onderwijs een rijke schooldag, met gezonde maaltijden.
- 11 Breng maatschappelijke kosten en baten van jeugdhulp gedurende de levensloop in kaart en investeer royaal in interventies met een batig saldo op de lange termijn.
- 12 Geef het programma 'Kansrijke Start' een vervolg en bekostig het structureel.
- 13 Stimuleer gezond gedrag door (financiële) prikkels voor de aanschaf van gezonde producten en een gezonde levensstijl, onder andere met een gecombineerde zout- vet- en suikertax.

14

Werk aan een rookvrije generatie, zoals door het verplicht verlagen van het nicotinegehalte van sigaretten en door een meebewegend leeftijdsgebonden aanschafverbod voor tabak voor iedereen die na 2029 achttien wordt.

15

Volg Frankrijk en Australië in het verbod op vaperen en sta vaperen alleen toe om mensen van hun rookverslaving af te helpen (op doktersrecept).⁷

!

Welke waarschuwingen geven we het nieuwe kabinet mee?

- Jeugdhulp kan niet goed functioneren zonder een integrale benadering van de determinanten van de kwaliteit van leven van kinderen en jongeren in hun omgeving. Pas dus op met het plakken van losse pleisters.

Tot besluit

Eindnoten

1. Integrale scholen combineren kinderopvang, primair onderwijs en pedagogische ondersteuning.
2. Het aan banden leggen van de automatische groei van de medisch specialistische zorg, zoals op hoofdlijnen ook is afgesproken in het Integraal Zorgakkoord 2023 betekent dat medisch specialisten kritisch moeten kijken naar welke zorg zij nog verlenen. Voor patiënten betekent dit dat in het ziekenhuis niet meer altijd alles mogelijk zal zijn.
3. Zie het advies van de commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen uit 2020: Oud en zelfstandig in 2030. Aangepast REISadvies.
4. Dit betekent dat zorginstellingen die nu worden bekostigd met persoonsgebonden budgetten, voortaan direct worden bekostigd door gemeente (Wmo, Jeugdwet), zorgverzekeraar (Zvw) of zorgkantoor (Wlz).
5. Zie maatregelen in Ministerie van Financiën (2023), Ombuigingslijst 2023.
6. Zie <https://forandringsfabrieken.no/en/>
7. Australian Government Department of Health and Aged Care (2023), Taking action on smoking and vaping.

Literatuurlijst

- Australian Government Department of Health and Aged Care (2023), Taking action on smoking and vaping.
- Commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen (2020), Oud en zelfstandig in 2030. Aangepast REISadvies.
- Denktank Nederland 2040 (2023), Een verhaal voor Nederland in 2040.
- Ministerie van Financiën (2023), Ombuigingslijst 2023.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2023), Missies Gezondheid & Zorg 2024 - 2027.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022), Integraal Zorgakkoord – Samen werken aan gezonde zorg.

Over de denktank

De Denktank Nederland 2040 is een onafhankelijke denktank. De denktank is een initiatief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en De Argumentenfabriek. De denktank bestaat uit de volgende mensen:

Aart Jan de Geus
Barbara Baarsma
Bernard Leenstra
Daan Roovers
Dion van Steensel
Frank Kalshoven
Isis van der Wel
Jan van Zanen
Johan Bac
Karima Bouchtaoui
Kimberley Sniijders
Leonard Geluk
Marcel Jakobsen
Mariënne Verhoef
Mariëtte Hamer
Marja Elsinga
Martin van Rijn
Michelle Kames
Peter van Lieshout
Rania Ali
Rem Korteweg
Rob de Wijk
Ronnie van Diemen
Vinzenz Ziesemer
Willemijn van der Zwaard
Wouter Koolmees
Yasmin Ait Abderrahman

Zij nemen op persoonlijke titel deel en zijn onafhankelijk van de organisaties waaraan we zijn gelieerd.

Meer weten?

Ga naar www.toekomstnederland2040.nl

Wie dachten mee?

Naast de leden van de Denktank Nederland 2040 hebben de volgende mensen meegedacht over de aanbevelingen in dit document via interviews of deelname aan een denksessie:

Wouter Bos
Ton Coenen
René Héman
Esther Hendriks
Albert Jan Kruiter
Ans van de Maat
Johan Mackenbach
Lex Staal
Edwin Velzel

De leden van de denktank bedanken hen voor hun denkwerk.

